

Jak dílny psaní pomáhají dětem najít svůj hlas

Mgr. Klára Voldhonsová

Kateřina Dlouhá

Jana Štybnarová

Vydáno: 18. 12. 2025

V tomto dílu seriálu o základní gramotnosti čtenářské a pisatelské (ZGČP) se stejně jako minule budeme věnovat její úvodní složce: Vztahu ke čtení a čtenářství, psaní a pisatelství. Tentokrát se autoři z projektu Pomáháme školám k úspěchu Nadace The Kellner Family Foundation zaměří na část týkající se psaní a pisatelství. Konkrétně na komponentu Psaní pro prožitek a sebevyjádření a její realizaci v dílně psaní.

Dílna psaní žákům nabízí prostor pro prožitek a sebevyjádření. Začínají v ní tím, že si sami vybírají, o čem psát, pro koho a jakou formou. Nancie Atwellová hovoří ve své knize *In the Middle, A Lifetime Learning About Writing, Reading and Adolescents* o tom, jak probíhá autentické přirozené psaní: „Při psaní myšlenky nepřicházejí zvenčí, ale žákova mysl je musí vytvořit. Ať už z toho, co probíhá v myslí samé (city, zážitky, zkušenosti...), nebo z toho, co pisatel vidí a vnímá kolem sebe (situace, hovory, události, scény, konflikty a napětí, lásky a touhy, a také četby atd.) Aby žák chtěl psát, musí mu učitel zařadit prostředí a podněty, ve kterých žák přijde na to, že psát chce, že má o čem a že ví pro koho a proč.“ (Nancie Atwellová: *In the Middle, A Lifetime Learning About Writing, Reading and Adolescents*. 3. vydání, Heinemann 2015, přeložil O. Hausenblas)

<https://www.rizeniskoly.cz/casopisy/ucitelsky-mesicnik/jak-dilny-psani-pomahaji-detem-najit-svuj-hlas.m-15913.html>

Dílna psaní je svobodný a bezpečný prostor, ve kterém žáci využívají psaní k sebevyjádření. Volí si témata, která je oslovují a která o nich zároveň také něco vypovídají. Často jsou jejich témata osobní. Na papíře řeší svoje radosti, úspěchy, lásky, trápení, postoje. Prostřednictvím psaní vedou vnitřní dialog sami se sebou. Psaní jim pomáhá vyrovnávat se s náročnými situacemi a postupně si díky němu uvědomují souvislosti. Tím, že své prožívání převádí do slov, získávají větší kontrolu nad svými emocemi, více rozumí sobě samému i druhým. Na papíře si mohou „hrát“ se svými myšlenkami a situacemi, vytvářet si vlastní světy, postavy, příběhy.

Jak začít s dílnami psaní

Na počátku školního roku všichni žáci začínají tím, že si volí téma svého psaní. Společně, ideálně v kruhu, sdílí, o čem by chtěli psát, co je zajímavé, láká a vzájemně se tím inspiroují. Následně si každý sepíše svůj „nápadníček“ témat a průběžně doplňuje témata, která ho v průběhu roku napadají. Třeba proto, že něco prožil, o něčem podobném četl, viděl ve filmu nebo slyšel v textu kamaráda. Žáci často sdílí, kde se inspirovali, jak je téma napadlo. Pokročilí pisatelé si již v této fázi psaní vyjasňují záměr textu, jeho formu a také adresáta, ke kterému bude text promlouvat.

Téma a autorský záměr si žáci vybírají svobodně, ale sami na to nejsou. Vzájemně si své nápady sdílí a konzultují se spolužáky a díky tomu se mimo jiné učí formulovat svoje myšlenky a naslouchat. Ke všem fázím psaní mají k dispozici různé „pomocníčky“, ke konzultacím to je například sada otázek, která je pro ně volnou inspirací. Často jim pomáhá už to, že svoje náměty a možnosti, jak dané téma zpracovat, vysloví. Někdy dostanou od ostatních podnětnou otázku, či spolužák vysloví svoje pocity, myšlenky, interpretace. Autor pak reflektuje, co z konzultace využije a co nikoli.

Role učitele

Role učitele v dílně psaní je specifická v tom, že je v procesech psaní pro své žáky průvodcem, ale také je sám pisatelem (často ne přímo v dílně psaní s dětmi). Tím modeluje, že psaní má smysl i pro něj a také ukazuje odvahu sdílet s žáky i vlastní myšlenky prostřednictvím svých autorských textů. Tím vším porozumívá procesům, kterými jeho žáci procházejí, podporuje jejich důvěru v psaní v bezpečí třídní komunity a zlepšuje s nimi svůj vztah.

Zlepšování pisatelských dovedností se pomáhá lekceci či minilekcemi. Mohou mít různé náměty – učitel například vidí, že by žákům při přípravě na psaní, kdy ohledávají svoje témata z různých úhlů pohledu, byly užitečné nějaké organizéry, které by jim pomohly urovnat myšlenky a nabídne jim minilekci, jak se vytvářejí myšlenkové mapy, dějové mapy, mapy charakterů postav či vztahové mapy. Nebo když například pozoruje, že konzultace jsou vedeny příliš po povrchu, formálně, může zařadit modelování, jak by taková konzultace mohla vypadat, na co bychom se mohli ptát a jak to souvisí s tím, co mi říkal spolužák. Minilekce bývá často nabídkou - není povinnost ji využít, své psaní si žák řídí podle vlastních potřeb. Učitel poskytuje i individuální podporu žákům, kteří jsou bezradní - u volby tématu může žáka vhodnými otázkami dovést k ujasnění si tématu a autorského záměru.

Díky pravidelnému psaní žáci posilují vlastní identitu a sebejistotu. Psaní je i klíčový nástroj pro jejich duševní pohodu, pro jejich sebeuvědomění a sebevyjádření. Dílna psaní je pro to ideálním formátem. Žáci se o dílnách psaní vyjadřují takto: *„Psaní je pro mě odpočinek, ve kterém se můžu uvolnit, psát, co si myslím.“*, *„Psaní je pro mě uvolňovací aktivita, kde si vymýšlím vlastní světy a příběhy.“*, *„Psaní je velmi osvobozující, dokážeš jen na jediný kus papíru popsat svoje pocity, vše, co tě jen napadne, proto to mám tak ráda.“*

<https://www.rizeniskoly.cz/casopisy/ucitelsky-mesicnik/jak-dilny-psani-pomahaji-detem-najit-svuj-hlas.m-15913.html>

Příklady nástrojů zaměřených na podporu žáků při volbě tématu či zlepšování konzultací k volbě tématu, které využívají učitelé v projektu Pomáháme školám k úspěchu, najdete pod QR kódem.